TORUL İLÇESİNİN MESKEN ŞEKİLLERİ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Housing Forms, Problems and Solution Proposals for Torul Town

İhsan BULUT
Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, 25240,Erzurum
ihsanbulut@hotmail.com

ÖZET

Konutlar da yerleşmeler gibi şekillenmeleri, fonksiyonları açısından coğrafî çevrenin etkisini açıkça yansıtan yerleşme unsurlarıdır. Köy konutları doğal çevre ve sosyo-ekonomik yapıya bağlılığın çok kuvvetli hissedildiği yapı şekilleridir. Torul'da kır yerleşmelerinin konutları yapı malzemesi, yapı tarzı, çatı şekilleri ve örtü malzemesi ağırlıklı olarak doğal çevre koşullarının etkisi altında şekillenmiştir. Konutlar jeolojik yapı, iklim ve bitki örtüsü özelliklerine göre şekil kazanmışlardır. Konutların düzenlenme şekli ve donatımı, ekonomik faaliyetin şekline, seviyesine, sosyal ve kültürel koşullara bağlı olarak da büyük çeşitlilik göstermektedir. Bu açıdan meskenler folklor araştırmalarının, etnografyanın da öncelikli araştırma konuları arasındadır. Araştırma sahası konutlarında yapacak malzemesiyle, çatı örtüsü büyük ölçüde ormandan sağlanmıştır. Ormandan sağlanan ahşap malzeme, taş toprak (kerpiç), briket ve tuğla inşaat malzemeleriyle birlikte kullanılmaktadır. Yöredeki iklim şartları (yağış ve sıcaklık) konut ve duvar kalınlıkları, pencere ve kapı boyutları çatı şekli ve örtü malzemesi ile eklentilerin aile konutuna göre durumunu etkilemiştir. İklim elemanlarının yükseklik ve bakı gibi faktörlerle değişmesi konutların yapı gereci ve tarzlarını köklü bir şekilde etkilemiştir. Kültürel yapı konut şekli, oda sayısı, çatı biçimini ve fonksiyonel özelikleri belirlemiştir. Bunun sonucunda yöreye has konut tarzı ortaya çıkmış olup, bu özgün yapının korunması, kültürel miras olarak değerlendirilmesi ve özgün mimari tarzına sadık kalınarak yenilenmesi gerekmektedir. Yöreye has bu geleneksel konutlara kırsal ve kentsel yerleşmelerde rastlanılmakla beraber hızlı bir şekilde yok olmaktadır. Yayla ve mezra konutları yayla turizmine açılacak şekilde restore edilmeli, yeni yapılan konutların da inşasında modern ihtiyaçlar(hijyen, konfor, temizlik) düşünülmeli ancak, kültürel ve tarihi geleneklerin de yansıtılmasına çalışılmalıdır.

ABSTRACT

Residences because of their function and formations reflect like settlements the effects of geographical environment. Country houses are types of settlements where the bond with the natural environment and socio-economic structure is strongly felt. The building and covering materials and the shape of the roof of the country houses in Torul took form and designated due to environmental conditions. The housings got shape by the influence of climate, vegetation and geological feature of the area. The appearance and decoration of the houses vary according to their economical usage, and the social and cultural conditions, therefore the residences and housing forms are among major

CamScanner ile tarandı

research subjects for ethnography and folklore studies. The building material for structuring and the roof are provided from the forest. Wood is used together with briquette, brick and other construction material. The climate conditions (heat, rain) define the thickness of the walls, the dimension of doors and windows, the form of the roof and covering materials. The altering of the climate elements due to altitude and disposition effected the constructing style. The cultural structure defined the house style, number of rooms, shape of the roof and the functional feature of the housing. As a result a characteristic housing style of the area emerged. This must be taken to hand as a cultural heritage and so it has to be protected. Such traditional residences are found in the country as well as in the town but they are rapidly decreasing in number. These housings must be restored for plateau tourism and new buildings must meet needs, but they have to reflect cultural and historical traditions.

1. KÖY MESKENLERİ

Meskenler iskanın yapı taşları olarak yerleşme coğrafyasının önemli araştırma konuları arasında yer almaktadır. Çünkü konutlar da yerleşmeler gibi şekillenmeleri, fonksiyonları açısından coğrafî çevrenin etkisini açıkça yansıtan yerleşme unsurlarıdır. Köy konutları doğal çevre ve sosyo-ekonomik yapıya bağlılığın çok kuvvetli hissedildiği yapı şekilleridir. Diğer meskenlere oranla, köy konutları içerisinde yer aldıkları coğrafya çevrenin etkisinde daha fazla kalmaktadır.[1] Torul'da kır yerleşmeleri konutları yapı malzemesi yapı taşı, çatı şekilleri ve örtü malzemesi ağırlıklı olarak doğal çevre koşullarının etkisi altında şekillenmiştir. Konutlar jeolojik yapı, iklim ve bitki örtüsü özelliklerine göre şekil kazanmışlardır. Konutların düzenlenme şekli ve donatımı, ekonomik faaliyetini şekline, seviyesine, sosyal ve kültürel koşullara bağlı olarak ta büyük çeşitlilik göstermektedir.[2]

Bu çalışmada kırsal kesim meskenleri incelenirken Torul ve Kürtün yöresi birlikte değerlendirilmiştir. Kasaba konutları ise yalnızca Torul ilçe merkezi konutları şeklinde ele alınmıştır.

Araştırma sahası konutlarında yapacak malzemesiyle, çatı örtüsü büyük ölçüde ormandan sağlanmıştır. Ormandan sağlanan ahşap malzeme, taş toprak (kerpiç), briket ve tuğla inşaat malzemeleriyle birlikte kullanılmaktadır. Yöredeki iklim şartları (yağış ve sıcaklık) konut ve duvar kalınlıkları, pencere ve kapı boyutları çatı şekli ve örtü malzemesi ile eklentilerin aile konutuna göre durumunu etkilemiştir. İklim elemanlarının yükseklik ve bakı gibi faktörlerle değişmesi konutların yapı gereci ve tarzlarını köklü bir şekilde etkilemiştir.

Yörede inşaat gereci olan taşın kolay temin edilmesi, taşın hakim yapı gereci olarak yaygınlaşmasına neden olmuştur. Bazalt, kalker türünden kolay temin edilen ve işlenen taşların olması taş mesken hakimiyetini sağlamıştır. Özellikle Büyükçit ve Küçükçit köyünde şistozite kiltaşlarının, bolluğu sokak ve konut bahçelerinin zemininde

---

[1] Tunçdilek, N., 1958 "Eskişehir Bölgesinde Yerleşme Şekilleri", Coğrafya Araştırmaları II. İ.Ü. Yay.No: 759, Coğr. Enst. Yay.No: 21, İstanbul s.49-51.

[2] Tolun, Denker,,B., 1977, Yerleşme Coğrafyası, Kır Yerleşmeleri, İ.Ü.Yay. No: 2275., Coğ. Enst. Yay. No: 93, İst. S.128-129.

CamScanner ile tarandı

de Arnavut kaldırımı geleneği sağlanmıştır. Uzun bir süreden beri hem inşaatlarda, hem de sokak ve bahçelerde bu taşın yoğun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Taş konutlar içerisinde mermerimsi kalker ve granit taşlarının da kullanıldığı travertenlerin ise (yörede küfeki/kefeki denilmekte) tarihî köprü kemerlerinde ve Kopuz, Dağdibi, Arpalı, Güzeloluk gibi Demirkapı Deresi Vadisi Köylerinde duvarlarda yoğun olarak kullanıldığı dikkati çekmiştir.

Torul yöresinde konutların tekamülünde ve inşasında doğal çevre faktörleri kadar bölgesel kültür ve iktisadî yapının da etkili olduğu görülmektedir. konutların yapı tarzı, iç donanımı ve eklentilerinin durumu bu açıdan ilginç özellikler taşımaktadır. Uğraşılan ekonomik faaliyet türü, kültürel gelişmişlik düzeyi ve ekonomik düzeyleri konutların değişik şekil ve planlar kazanmasına etki eden başlıca toplumsal özellikleridir. Arsa ve tarla arazisi kıymetli olduğu için her konumda (vadi, etek, yamaç dağlık alan v.s) konutlar ve eklentileri birbirine oldukça yakın inşa edilmiştir. Yüksek ve ormanlık alanlarda ise eklentiler konutun altı ve yan bölgeleri olarak yer almaktadır. Ahır ve evin aynı çatı altında toplanması geleneği bu yöremizde de rastlanılan bir özelliktir. Daha çok yapım tarihi eski konutlarda rastlanılan ve hayvanları daha rahat kontrol edebilme ve koruyabilme isteği ile ısınma düşüncesiyle girişilen bu gelenek yeni yapılan konutlarda hemen hemen terkedilmiştir. Doğrusu da budur.

Araştırma yöresi için yapılacak yapı malzemesi sınıflamasında, en fazla kullanılan ve değişmez konut yapı gereci taştır. Taş malzeme ahşap malzeme ile mükemmel bir uyum içerisinde değerlendirilmiştir. Daha önceki konularda da belirtildiği gibi yöre bütünüyle orman yetişme alanı içerisinde kalmakta ve en uzak köy bile bir ağaç zenginliği veya topluluğuna en fazla 5-10 km. kadar uzaklıktadır. Yine yerleşmelerin çoğunun vadi boylarına dağılmış olması da, kavak ve söğüt cinsinden yapı gerecinin de bulunmasına neden olmuştur. Ancak ahşap konut yapımı ahşap malzeme imkanı ile oranlanmayacak kadar sınırlı kalmıştır. Yörenin kuzeyindeki yerleşmelerde, özellikle eski konutların yoğun bir şekilde ahşap kullanımıyla gerçekleştiği görülmektedir. Kalkanlı, Köstere, Kirazlık, Yücebelen, Herek, Budak köylerinde olduğu gibi.

Yörede bulunan yaklaşık 5303 konutun %84'lik bir payını taş malzemesinin hakim olduğu konutlar teşkil etmektedir. Geriye kalan % 16'lık payı da, ahşap, betonarme, iskeletli konutlar teşkil eder (Tablo 1 Şekil 1).

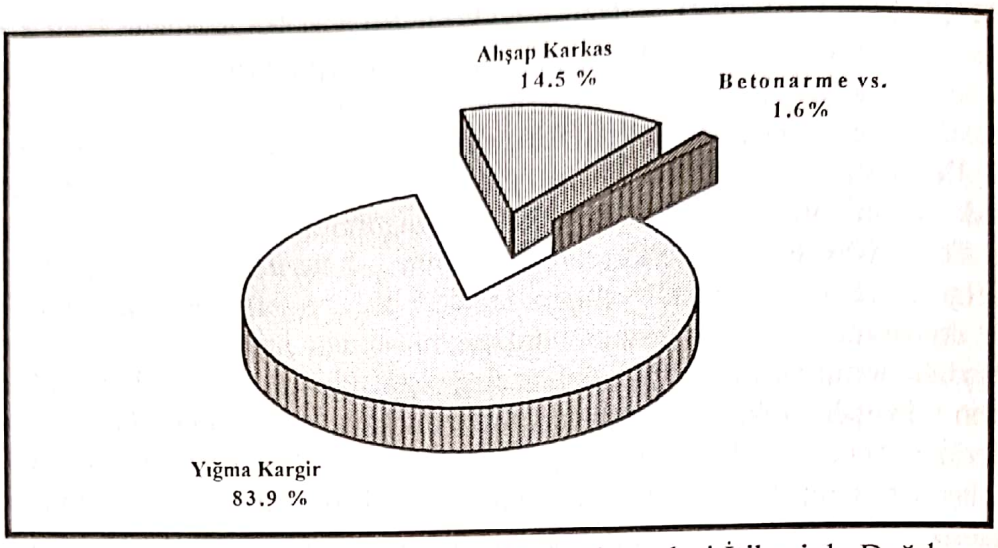
Tablo 1. Torul Yöresi Konutlarının Yapı Sistemleri İtibariyle Dağılımı

Yapı Sistemi	Bina Sayısı	%'si
Yığma Kargir	4795	83.9
Ahşap Karkas	831	14.5
Betonarme vs.	86	1.6
Toplam	5692	100.0

Kaynak: 1981 Köy Envanteri Etüdü ve Gözlemlerimiz.*Kürtün Yöresi de dahil.

Tablodan da anlaşılacağı üzere Torul yöresinde meskenlerin taştan yapılan yan bileşenlerde yığma kargir tarzı hakimdir. Ahşap karkas tarzında yapılan binaların oranı ise oldukça düşüktür. Böyle olmakla birlikte, yeni yapılan binalarda çevrenin tesirlerinin daha azaltılmış olduğu, yapı gereçleri ve inşa tarzının giderek yaygınlaşması söz konusudur. Betonarme konut yapımı, ve çağdaş inşaat malzemesi kullanımı yaygınlaşırken, ahşap inşa geleneği terk edilmek üzeredir.

CamScanner ile tarandı

Şekil 1: Torul Yöresi Konutlarının Yapı Sistemleri İtibariyle Dağılımı

Bölgede taş duvarın örme geleneğinin ortaya çıkardığı bir kültürel sonuç da, bu sanatı bilen insanların sayısının oldukça fazla olmasıdır. Bu nedenle de Gümüşhane yöresi insanının ülke geneline yayılmış bir taş duvar ustalığı söz konusudur. Bunun sonucunda yöreden ayrılanların büyük bir kısmı inşaat işçiliği ve müteahhitlik şeklinde işlerle uğraşırken, önemli bir nüfus da mevsimlik iş gücü olarak bu sanatı sürdürmektedir. Özellikle tarihi binaların restorasyonu alanında bu ustalardan yararlanıldığı ifade edilmiştir.

Uygun coğrafî koşulların varlığına rağmen Yörede ahşap mesken yapısının son derece kısıtlı kaldığı, sadece kuzeydeki yöreler ile Kürtün ve köylerinde yoğun biçimde eklentilerin yapı tarzı olarak korunduğu dikkati çeker. Genellikle Karadeniz Bölgesinin tipik konut şeklini oluşturan ahşap evler, ormanın dağılışı ve yoğunluğuna bağlı olarak artış azalış gösterirler.[3] Kış şartlarının nisbeten ılık geçmesi ve yakacak malzemenin bol ve masrafsız oluşu gibi nedenler de ahşap mesken yapımını teşvik eden coğrafî faktörler olarak değerlendirilmektedir.[4] Ahşap konut geleneğinin en önemli nedenlerinden birisi de ısıyı ve nemi iletmemesi gerçeğidir[5].

Yörede ahşap mesken yapısının son derece kısıtlı kaldığı, sadece kuzeydeki yöreler ile Kürtün ve köylerinde yoğun biçimde eklentilerin yapı tarzı olarak korunduğu dikkati çeker. Torul'a bağlı yerleşmelerdeki konutların %14'lük bir bölümünde yapı malzemesi olarak ahşap tercih edilmiştir. Yeni yapılan konutlarda bu oran oldukça azalmıştır. Ulaşımın gelişmesi pazar şartları ve inşaat malzemeleri temini kolaylıkları ile ormanların daha iyi korunması gayretleri bu gelişmenin temel nedenleri olarak kaydedilmiştir.

Konutların inşasında yan bileşenlerde kullanılan dolgu maddesinin ise, yine yoğun bir şekilde taş kullanılarak gerçekleştirildiği görülür. Bu sonucu ortaya çıkaran neden, yörede taş malzemesinin bol ve çeşitli olmasıdır. İklimin tesiri, dışa kapalılığın ve ekonomik şartların etkisi ile kerpiç kullanımı ve briket ve tuğla kullanımı oldukça

---

[3] Emiroğlu, M., 1970, Akçakoca'da Nüfus Yerleşme ve Ekonomik Faaliyetler, Ankara Üniv. D.T.C.F., Yay. No: 192, Ankara, s.75

[4] Köksal, A., 1972, Bafra Ovasının Coğrafî Etüdü, Ankara Üniv. D.T.C.F., Yay.No:220, Ankara, s.65

[5] Gönçy, S., 1967, Mengen Havzasındaki Köy Meskenleri, İ.Ü.Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Cilt 8, Sayı: 16, İstanbul s.14.

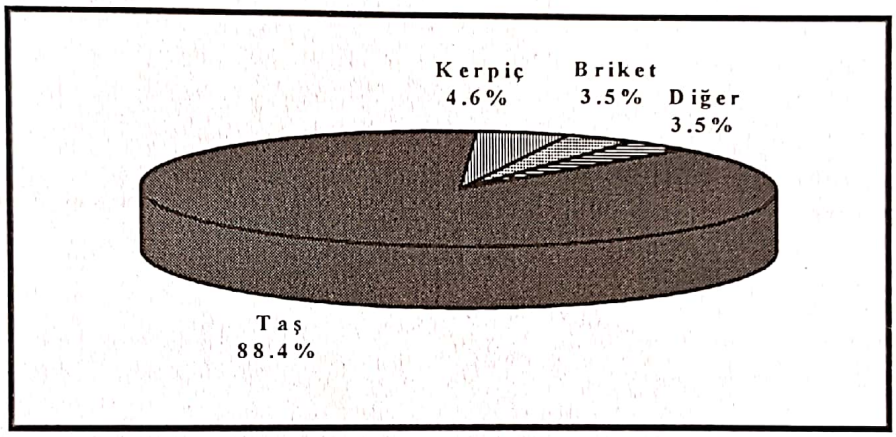
CamScanner ile tarandı

sınırlı düzeyde kalmıştır. Nitekim 1981 yılı itibariyle yöredeki 5690 kadar konutun %88 lik bir bölümünde taş dolgu malzemesi kullanılmıştır. (Tablo 2, Şekil 2) Yeni yapılan konutlarda tuğla ve briket kullanımı giderek artmaktadır.

Tablo 2. Torul Yöresi Konutlarının Yan Bileşenlerinde Kullanım Dolgu Malzemesi İtibariyle Dağılımı.

Dolgu Malzemesi	Bina Sayısı	%'si
Taş	5032	88.4
Kerpiç	265	4.6
Briket	196	3.5
Diğer	197	3.5
Toplam	5690	100.0

Kaynak: a.g. envanter

Şekil 2: Torul Yöresinde Konutların Kullanım Dolgu Malzemesi İtibariyle Dağılımı

Bölge konutlarının yan bileşenleri dolgu malzemelerinde olduğu gibi çatı örtü malzemelerinde de büyük bir çeşitlilik sezilmektedir. Çatı şekli ve örtü malzemesi seçimi açısından da, eskiye oranla önemli değişmeler söz konusudur. Yörede eski konutlarda hala rastlanılan ahşap örtü (hartama kamış veya pedavra) giderek önemini yitirmiş, bunun yerine büyük oranda sac örtü gelişmiştir. Ancak yine de, kuzeydeki yerleşmenin çatıların da bu örtü malzemesinin de güncelliğini koruduğu, yayla yerleşmeleri ile köy konutları eklentilerinde yoğunlaştığı görülür.

Kat sayısı itibariyle daha çok tek katlı konutların hakim olduğu yörede, konutların %93'ü tek, %7'si iki katlıdır. Köy yerleşmelerinde sayıları 3-5'i geçmeyen üç katlı konut vardır. Yine konutlardaki oda sayılarında aile yapısı ekonomik durum, nüfusuna bağlı olarak değişmektedir. Yöredeki köy konutların %24'ü tek, %56'si 2, %27'si 3 ve daha fazla odaya sahiptir(Tablo 3) .

Torul yöresi konutlarının çatılarının %60'dan fazlası sac örtülüdür. Söz konusu oran vadi içi ve aşağı irtifalardaki yerleşmelerde %70-75'e yükselirken, yüksekte kurulan, dağlık ve orman içi yerleşmelerinde %50'lere kadar gerilemektedir. Çoğu muntazam oluklu galvenize saç örtü halinde olan çatılar, eklentilerde, rast gele teneke, hartama, kiremit örtü kullanılmıştır. (Tablo 3, Şekil 3, 4 ve 5). Çatıların genellikle beşik çatı karakterinde inşa edildiği yörede düz çatılı evlerin oranı ancak % 21 kadardır.

CamScanner ile tarandı

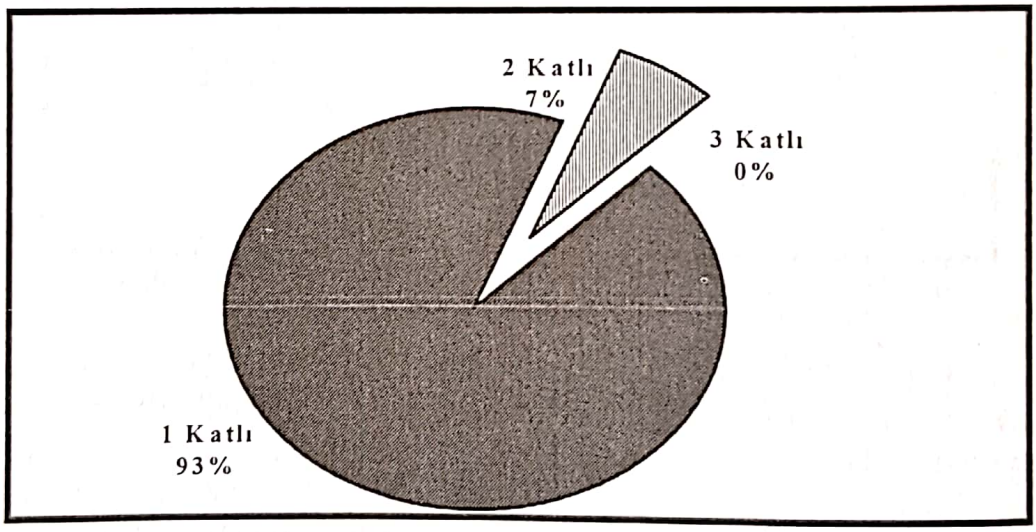
Geriye kalan % 79'luk bir pay ise beşik çatılıdır. Son zamanlarda yapılan konutlar ile cami, okul gibi sosyal ve kamuya ait konutlarda kubbe çatılara da rastlanılmaktadır.

Tablo 3. Torul Yöresinde Konutların Kat Sayısı, Orda sayısı ve Çatı Örtüsü İtibariyle Dağılışı:

Kat Sayısı	Konut Sayısı	%'si	Oda Sayısı	Konut Sayısı	%'si	Çatı Örtü Gereci	Konut Sayısı	%'si
1 Katlı	5303	93.1	1 Oda	1350	23.7	Mahya	1036	18.2
2 Katlı	383	6.7	2 Oda	3183	56.0	Saz	50	0.1
3 + Katlı	4	0.1	3 + Oda	1157	20.3	Toprak	1212	21.3
						Sac	3392	59.6
TOPLAM	**5690**	**100.0**		**5690**	**100.0**		**5690**	**100.0**

Kaynak a.g. envanteri

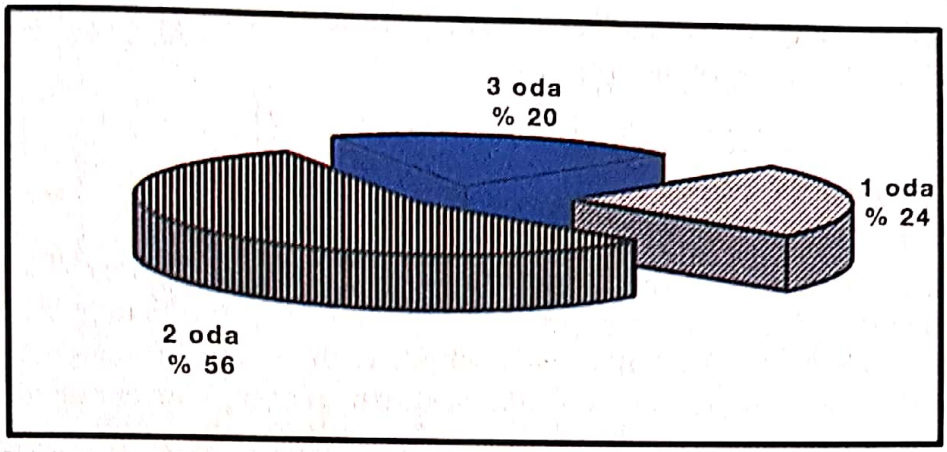
Daha öncede ifade edildiği gibi yöre konutları kat durumu ve iç taksimatı açısından da benzerlikler göstermektedir. Tek katlı konutların hakim olduğu yörede az odalı mesken yapımı geleneği sürdürülmektedir. İki katlı konutlar genellikle alt katının hayvan barınağı, depo, ambar, kiler gibi kullanıldığı konutlardır. Köy yerleşmelerinde çok katlı konut yapımının olmayışının temel nedeni bölgenin ekonomik düzeyidir. Zaten göçlerle boşalan köylerde mesken ihtiyacından çok, mesken fazlalığı dikkati çekmektedir. .

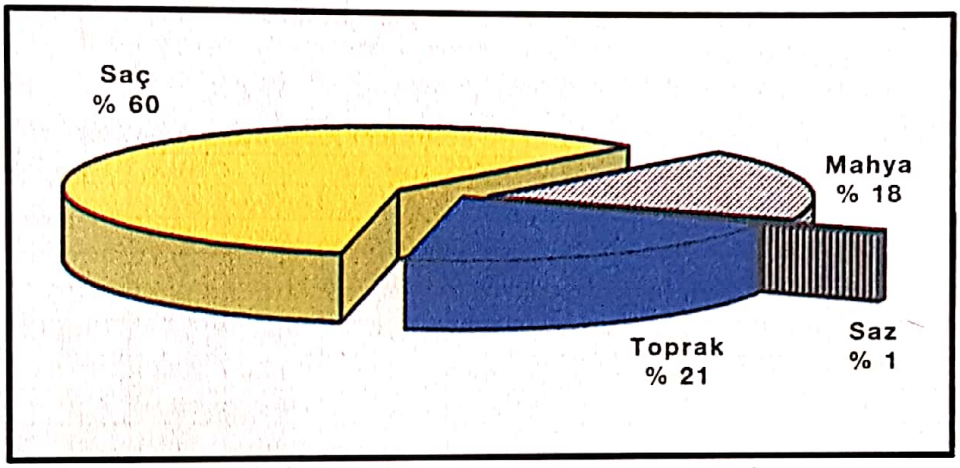
Şekil 3: Torul Yöresi Konutlarının Kat Sayıları İtibariyle Dağılımı

Konutlar genellikle basit tarzda inşa edilmiş olup planları da oldukça sadedir. Tek odalı konutlar bir giriş bölümü ve bir yatak odasından oluştuğu için genellikle bu iki bölüm birden çok fonksiyon üstlenmiştir. Yatak odası aynı zamanda oturma odası ve misafir odası özelliği de taşır. Giriş veya ara dediğimiz bölümde ise, daha çok kiler, mutfak, salon fonksiyonu taşımaktadır. İki odalı konut yapımı yöre konut geleneğine damgasını vurmuştur. Dış kapıdan itibaren yörede *mabeyn* denilen salona açılmakta bu bölümden karşılıklı biri yatak odasına biri de kiler ve anbara açılan iki kapı yer almaktadır. Mabeyn bölümünde dış kapının gerisinde el yüz yıkamak bulaşık yıkamak ve banyo ihtiyacının giderildiği "suluk" denilen 70x120 cm ölçüsünde bir kerhiz bulunmaktadır. Yerleşmeler vadilere ve yollara göre geliştiği için kapı ve pencereler doğuya ve batıya ve güneydoğuya döndürülmüştür (Şekil 6-7).

CamScanner ile tarandı

Şekil 4. Torul Yöresinde Konutların Oda Sayıları İtibariyle Bölünüşü

Şekil 5. Torul Yöresinde Konutların Çatı Örtü Gereçleri İtibariyle Durumu

2. YAYLA KONUTLARI

Torul ve çevresinde ünü ülkemiz geneline yayılmış yaylacılık bölgeleri ile hayvancılık faaliyet bölgeleri Giresun ve Kalkanlı dağlarına dağılmıştır. En önemlileri Ardasa(Torul-Aksüt), Gölönü(Altınpınar), Alitaşı(Arılı, Bahçelik, Yalınkavak), Minarlı(Budak), Kındes ve Gangana(Büyükçit), Şimanoy(Dedeli), Sarıç, Çayır, Horabaş(Demirkapı), İsbemdağ(Gülaçar), Kara Yayla, Mavranas-Kavras(Gümüştuğ), Çamlık Kıran, Kuyular(Güvemli), Ligoraş(Herek), Kalkanlı, Soranay(Kalkanlı), İslamoba(Kirazlık), Çamurlu, Kalebaşı, Gerek, Tanlıca(Kocadal), Ortaoba(Kopuz), Küçük Çit Yaylası(Küçükçit), Yurt Köyü Yaylası, Minarlı(Yücebelen), Uğurtaşı ve Atalar köylerinin aynı adı taşıyan yaylalarıdır.

Yayla konutları Karadeniz Bölgesi genelinin konut özelliklerini taşımaktadır. Konutlar yakın çevrenin etkilerini yansıtacak şekilde ahşap, taş ve çamurdan basit bir şekilde inşa edilmişlerdir. Genel olarak tek odalı ve bütün ev fonksiyonlarının bir mekanda toplandığı konutların eğimli yamaca oturtulduğu, aile konutunun topoğrafya yüzeyine dayandırılarak, alt katın ön kesimde direkler üzerinde yükseltildiği ve geride yamacın oyulması ile ahır veya koyun ağılı şekline getirildiği görülür (Şekil 8). Ağılın üzeri çoğunlukla açık bırakılmakta, etrafı üst üste dizilmiş aralı ince tomruklarla çevrelenmiştir. Oba yaylalar denilen yayla şeklinde obayı oluşturan konutların dizilişinde belirgin bir dairevilik ve birbirini görebilirlik özelliği dikkati çekmektedir.

CamScanner ile tarandı

Konutların sabit olduğu yaylalarda, çatı örtüsü çoğunca hartama, bazen de rasgele temin edilmiş tenekelerden oluşturulmuştur.

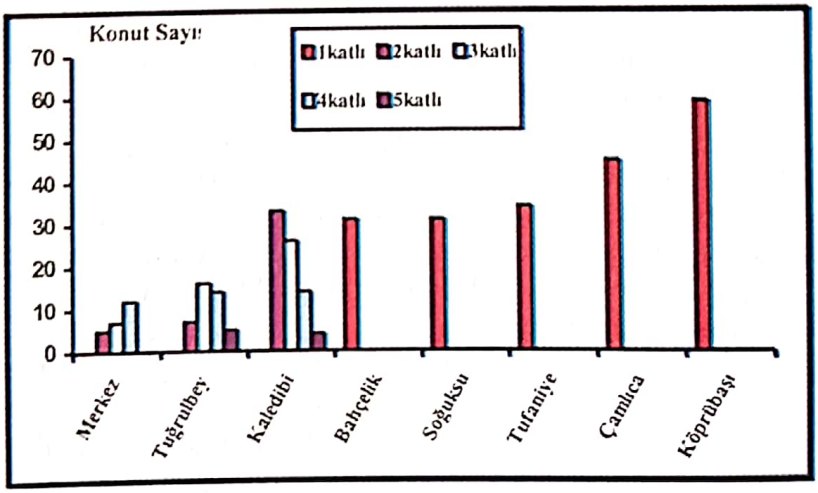
3. KASABA KONUTLARI

Torul ilçe merkezi konutları köy ve yayla konutlarından nitelik itibariyle belirgin bir şekilde ayrılmaktadır. Ancak yerleşmede kente dönük ve köye dönük iki grup konut ayırt etmek mümkündür. Merkezi kısımda kasabada dikey büyüme sağlayan çok katlı konut alanlarıyla genellikle tek katlı konutlardan oluşan kenar mahalleler kırsal karakterleriyle birbirinden ayrılmaktadır.
Kat durumu açısından bakıldığında çok katlı konutların Kaledibi, Tuğrulbey ve Merkez mahallelerinde toplandığı ve bu mahallelerde hemen hemen tek katlı konutun olmadığı görülür(Tablo 4 , Şekil 9,10).

Tablo 4. Torul Kasabası Konutlarının Bazı Özellikleri Açısından Sınıflandırılması

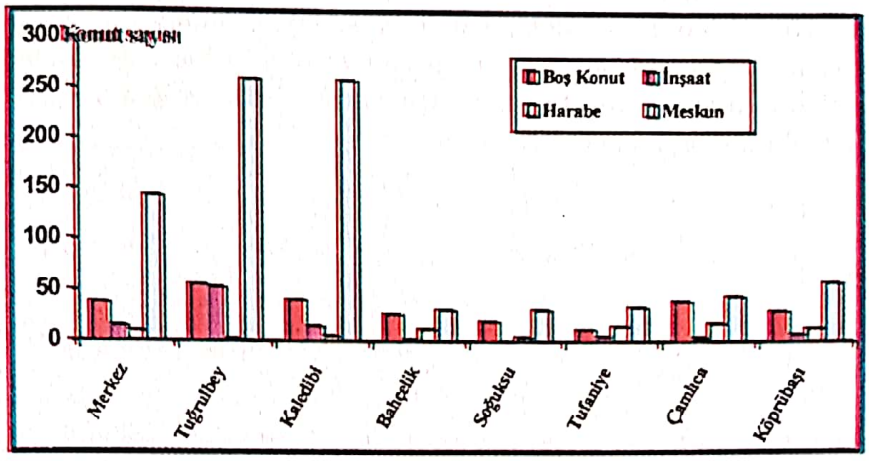
Mahalleler	1.kat	2.kat	3.kat	4.kat	5.kat	Toplam	Boş	inşaat	harabe	Toplam
Merkez	-	5	7	12	-	143	38	15	10	206
Tuğrulbey	-	7	16	14	5	259	56	53	2	470
Kaledibi	-	33	26	14	4	258	41	15	5	309
Bahçelik	31	-	-	-	-	31	27	2	12	72
Soğuksu	31	-	-	-	-	31	20	-	4	55
Tufaniye	34	-	-	-	-	34	12	5	15	66
Çamlıca	45	-	-	-	-	45	40	4	18	107
Köprübaşı	59	-	-	-	-	59	30	7	13	99
Toplam	200	45	49	40	9	343	264	101	79	787
Toplama %si	58.3	13.1	14.3	11.6	2.6	100.0/43.6	33.5	12.8	10.0	100.0

Kaynak: Bina Cetvelleri 1995.

Şekil 9. Torul Kasabası Konutlarının Kat Durumuna Göre Mahallelere Dağılımı

CamScanner ile tarandı

Şekil 10. Torul'da Konutların Genel Kullanım Durumu

Buna karşılık Bahçelik, Soğuksu, Tufaniye, Çamlıca ve Köprübaşı mahallelerinde ise konutların tek katlı olduğu dikkat çekmektedir. Çok katı konutların yapı kooperatifleri oluşturularak yapıldığı gibi, kamuya ait lojmanların da çok katlı olması yerleşmenin bu kesiminde arsa azlığı ve kıymetli oluşuyla ilgilidir. Bu gruba giren konutlar tamamen çağdaş yapı gereçleriyle inşa edilmişler, yakın çevrenin kültürel ve coğrafi özelliklerini yansıtmazlar. Tek katlı konutlarda ise çevre faktörlerine bağlılık ilk bakışta kendini gösterir. Bu konutlar çoğunlukla bir bahçe içerisinde etrafı çevrili, köylerdeki meskenler gibi bir çok eklentiye de sahiptir. Yapı gereci ve bileşenleri olarak ahşap malzemenin taş, tuğla ve briket ile mükemmel bir uyumu söz konusudur. Planları da yörenin sosyo-ekonomik özelliklerine uygun düşünülmüştür. Yöre konut geleneği bozulmadan sürdürülmektedir. Yenileşme bir anlamda da gelişme daha çok yapı gereci ve iç donanımda düşünülen tuvalet ve banyo gibi bölümlerde sezilmektedir.

İki katlı konutlar ana cadde üzerinde alt katlarında dükkanlara yer vermektedir. Bu evlerin önemli bir bölümü tarihi Gümüşhane evleri ve Anadolu evlerinin mimari özelliklerinden önemli izler taşımaktadırlar [6]. Genellikle kasabanın merkezi kısmında tarihi Erzurum-Trabzon yolu üzerinde tarihi doku içerisinde bulunurlar. Ancak bu önemli kültür miraslarımızın pek çoğu terkedilmişlik ve bakımsızlıktan özelliklerini koruyamaz hale gelmişlerdir.

Kasabanın kırsal karakterli mahallelerinde evler yamaçlarda çoğunlukla bir vaziyette inşa edilmiştir. Genellikle alt katlarında ahır, samanlık, depo türünden eklentilere de yer vermektedirler.

Sonuç olarak Torul yöresinde kırsal kesim konutlarının hijyen, oda yetersizliği, tuvalet, banyo gibi çağdaş gereksinimler açısından ıslah edilmeye; kasaba konutlarında ise modernleşme ile birlikte kültürel olgulara ve tarihi önemi olan konutların korunması hususunda hassasiyete ihtiyaç duyulmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalar genelleştirildiğinde yörede terk edilmişlik nedeniyle gerek kırsal kesimde gerekse kasaba konutları arasında çok sayıda boş konut ve harabe bulunmaktadır. Yöreye has dışa göçün bir sonucu da olsa bu durum önemli bir sorun olmaktadır. Özellikle oturulamaz harabe konutlar çevre sağlığı ve şehirsel görünüm kazanma çabasındaki bir yerleşmeyi olumsuz etkilemektedir. Bunların ıslahı ya da mümkün olmayanlarının tasfiye edilmesi gerekmektedir. Boş konutların da tamir bakım

[6] Karpuz, H., 1991, Gümüşhane Evlerinin Mimari Özellikleri,Geçmişte ve Günümüzde Gümüşhane Sempozyumu(13-17 Haziran 1990), Gümüşhane Valiliği Yay.Ankara, s.155-183.

CamScanner ile tarandı

gibi işlemlerle yörede görev yapacak kamu personeline sunulması etkili bir çözüm olabilir. Öte yandan gözlem ve araştırmalarımızın ilgi çekici bir sonucu da inşaat sayısının önemli bir oran teşkil etmesidir. Bu durum ifade edilen yenileşme ve ıslah sorununun çözümü gibi algılanmalıdır.

KAYNAKLAR :

EMİROĞLU, M., 1970, Akçakoca'da Nüfus Yerleşme ve Ekonomik Faaliyetler, Ankara Üniv. D.T.C.F., Yay. No: 192, Ankara, s.75

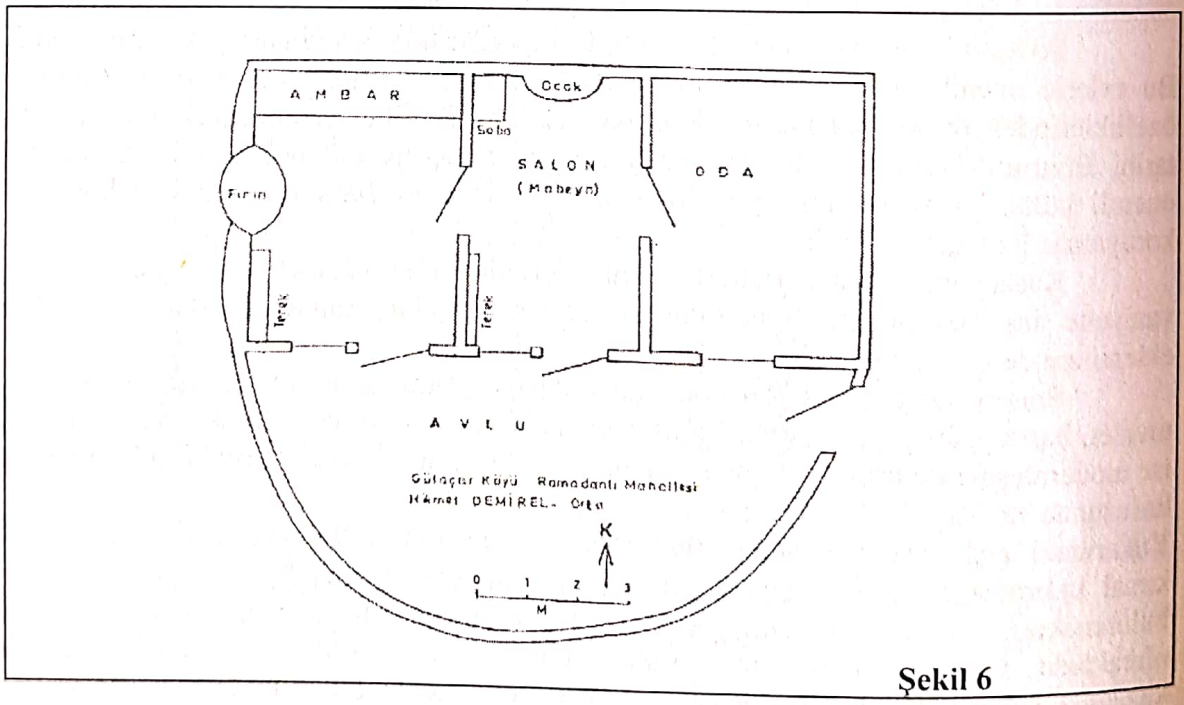
GÖNEY, S., 1967, *Mengen Havzasındaki Köy Meskenleri*, İ.Ü.Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Cilt 8, Sayı: 16, İstanbul s.14.

KARPUZ, H., 1991, *Gümüşhane Evlerinin Mimari Özellikleri*,Geçmişte ve Günümüzde Gümüşhane Sempozyumu(13-17 Hazziran 1990), Gümüşhane Valiliği Yay.Ankara, s.155-183.

KÖKSAL, A., 1972, Bafra Ovasının Coğrafî Etüdü, Ankara Üniv. D.T.C.F., Yay.No:220, Ankara, s.65

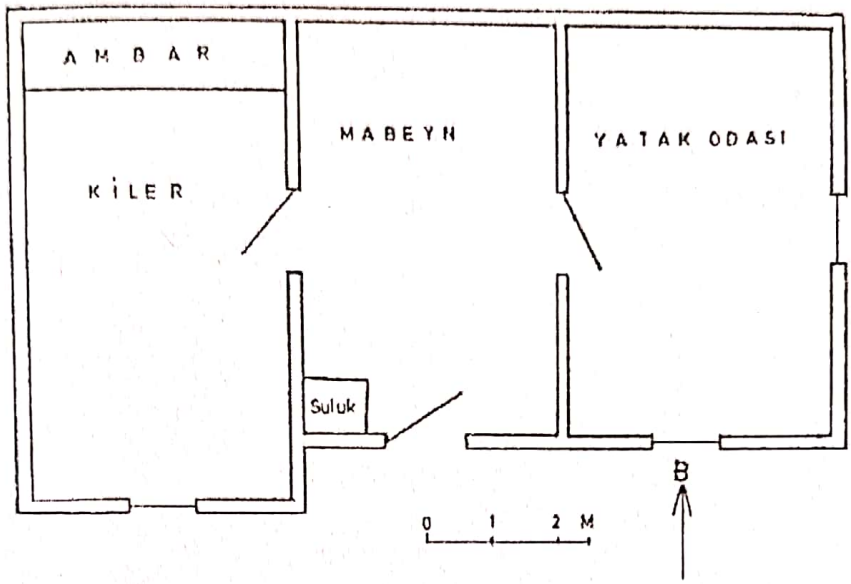
TOLUN, DENKER,,B., 1977, Yerleşme Coğrafyası, Kır Yerleşmeleri, İ.Ü.Yay. No: 2275., Coğ. Enst. Yay. No: 93, İst. S.128-129.

TUNÇDİLEK, N., 1958 *Eskişehir Bölgesinde Yerleşme Şekilleri,* Coğrafya Araştırmaları II. İ.Ü. Yay.No: 759, Coğr. Enst. Yay.No: 21, İstanbul s.49-51.

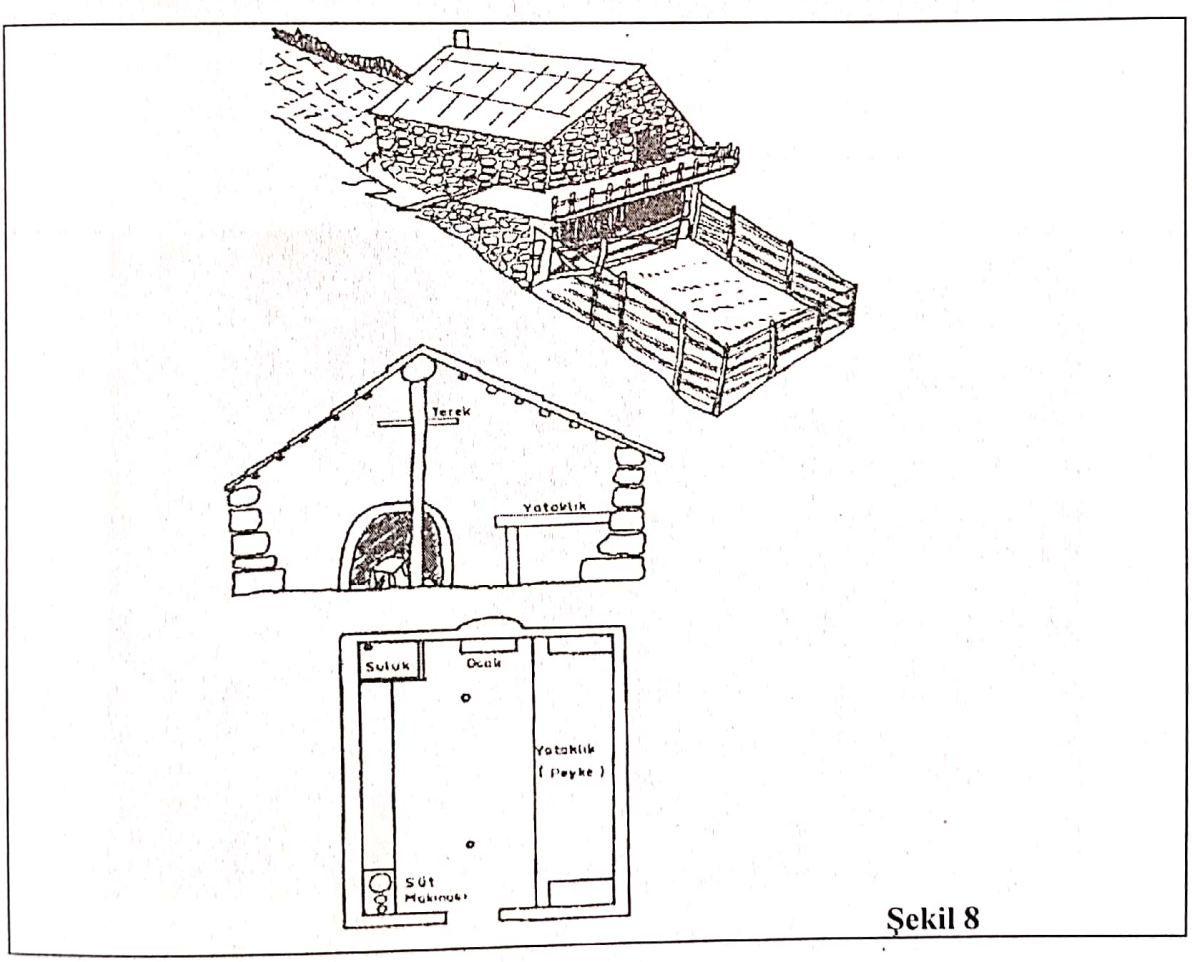

Şekil 6

CamScanner ile tarandı

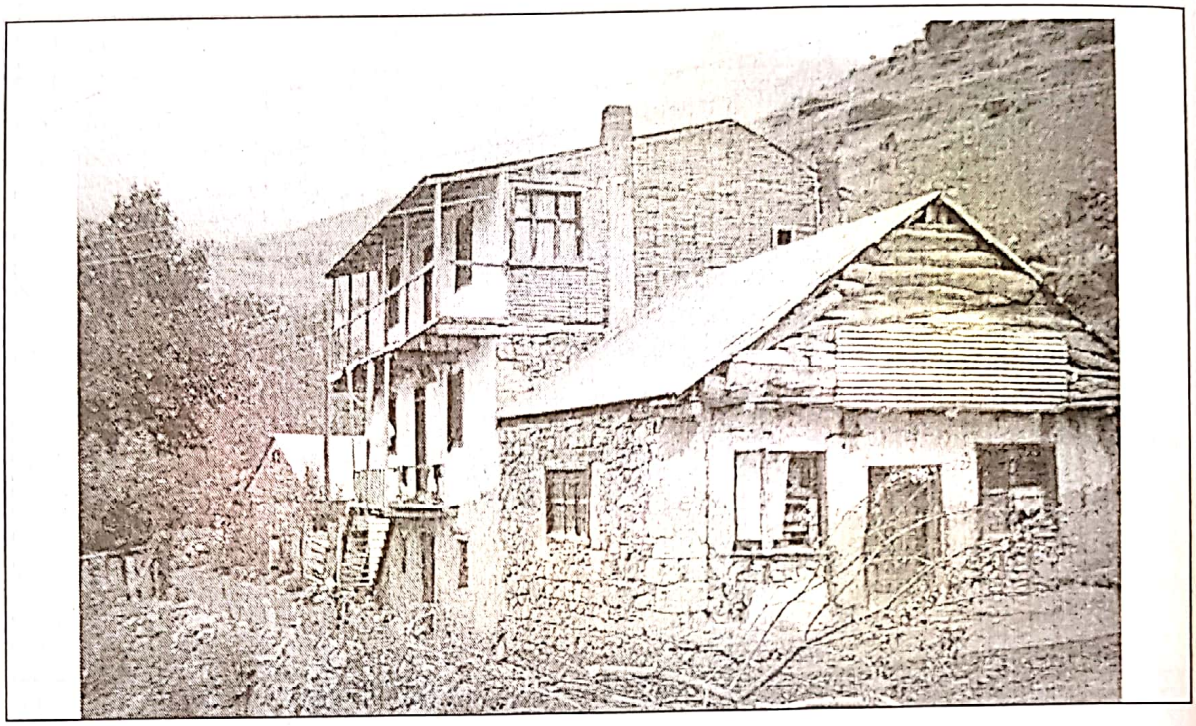
Şekil 7

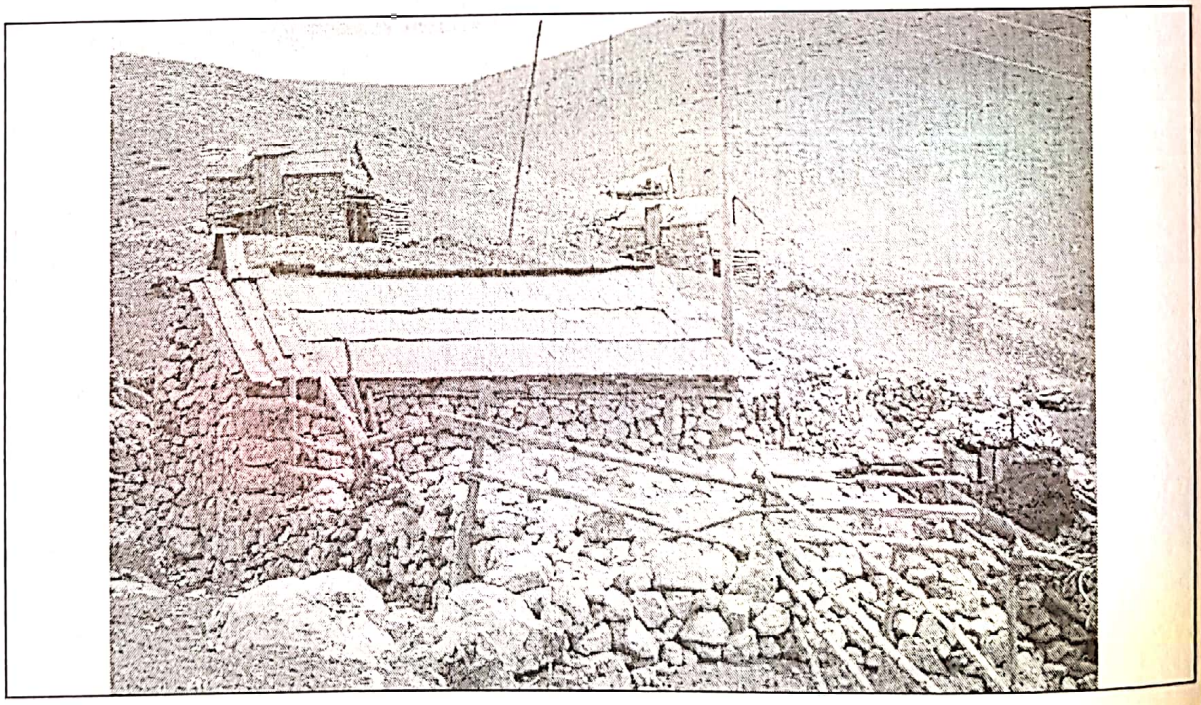

Şekil 8

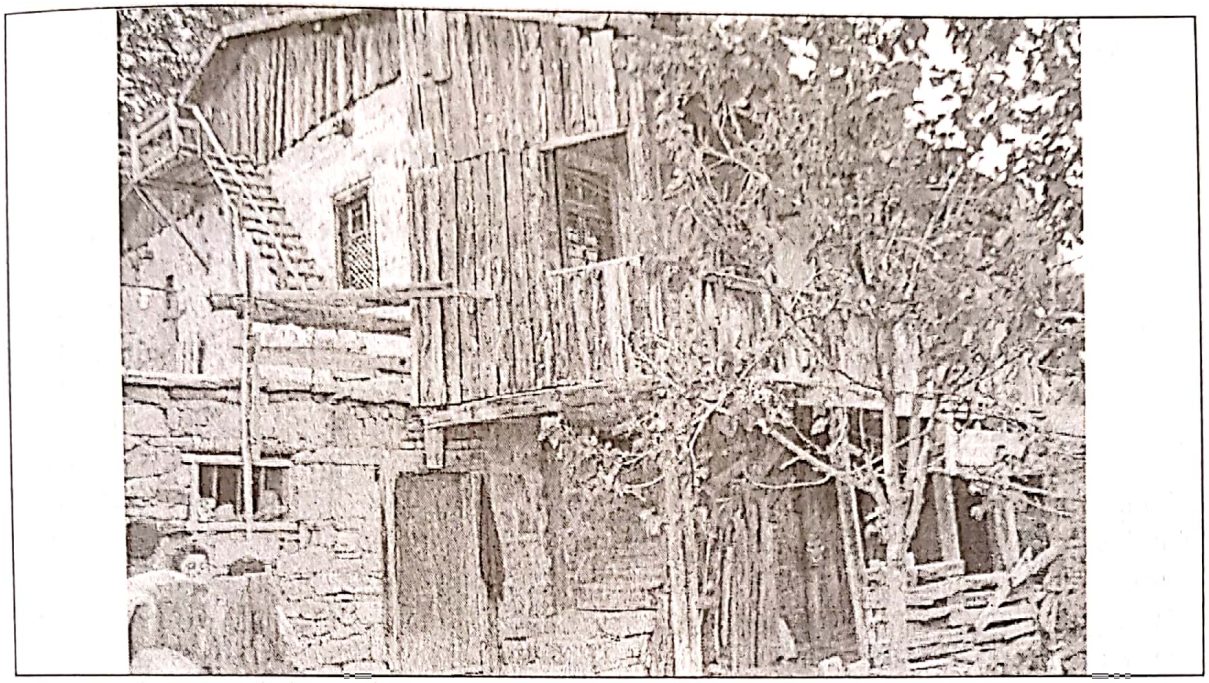
Torul Konutlarından Örnekler (yapı malzemesi,
kat durumu, çatı ve fonksiyonel özellikleri bakımından)

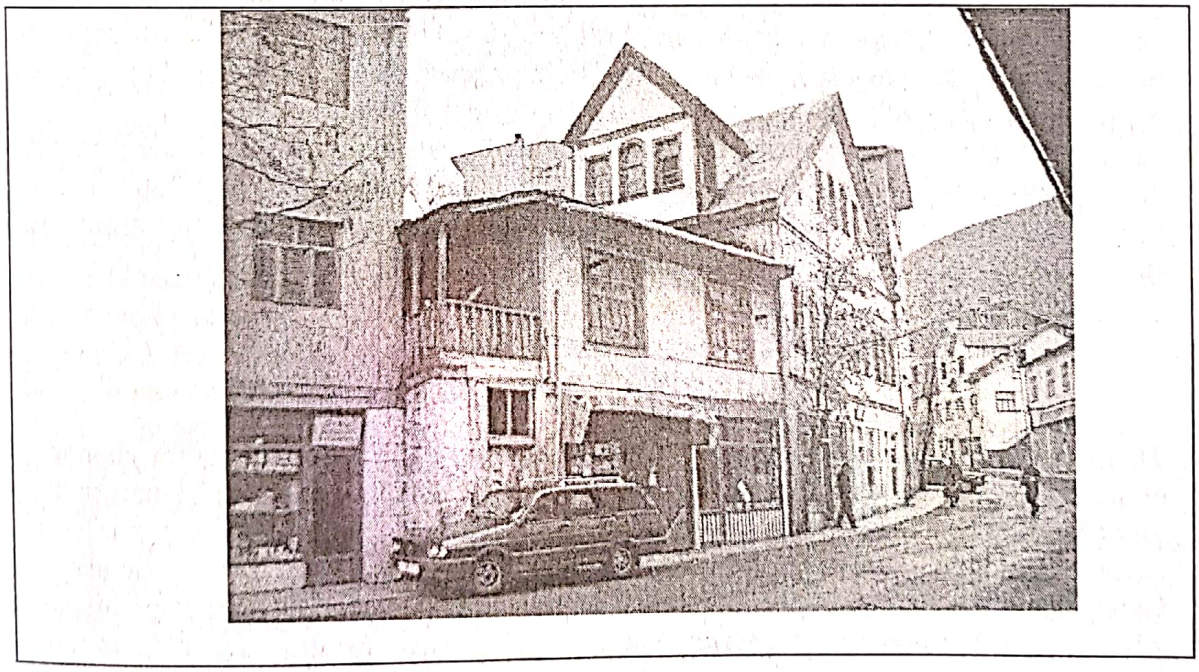
CamScanner ile tarandı

CamScanner ile tarandı

CamScanner ile tarandı